

ریه‌های جنگلی

سیاوش شایان

واقعاً نوشتن دربارهٔ جنگل‌ها خیلی سخت‌تر از آن است که فکر می‌کردم. در این شمارهٔ مجله فقط می‌خواهم دربارهٔ جنگل‌های بلوط غرب ایران (زاگرس) بنویسم. ولی انصاف بدهید که نوشتن دربارهٔ یک پهنهٔ جنگلی ۶/۱ میلیون هکتاری که از استان آذربایجان غربی شروع می‌شود و تا قسمتی از فارس ادامه دارد و حدود ۹ استان کشورمان را در برمی‌گیرد، توی فقط دو صفحهٔ مجله کار دشواری است!

این جنگل‌های زیبا و گسترده حدود ۴۰ درصد جنگل‌های ایران را شامل می‌شوند. کاش جنگل‌ها تا این اندازه مفید نبودند تا این فایده‌ها بلای جانشان نشود! ما نمی‌خواهیم دربارهٔ نابود شدن روزافزون این جنگل‌ها چیز زیادی بنویسیم تا شما ناراحت شوید. فقط فهرست کوتاهی از منافع این جنگل‌ها را بیان می‌کنیم: جنگل‌های زاگرس از مهم‌ترین منابع تولید آب کشورند! لابد می‌گویید: جنگل چه ارتباطی به آب دارد؟ بارانی که در سرزمین‌های جنگلی زاگرس می‌بارد، به راحتی روی زمین جاری نمی‌شود و سیلاب ایجاد نمی‌کند. برگ‌ها، شاخه‌ها و ریشه‌های جنگل‌های بلوط غرب کشور، باران را آرام آرام به درون خاک هدایت می‌کنند و

آب‌های سطحی و زیرزمینی را تقویت می‌کنند و رودخانه‌های پرآبی در این منطقه‌ها روان می‌شوند. نگاهی به نقشهٔ رودخانه‌های ایران در غرب کشور بیندازید تا پی ببرید، از این جنگل‌های بلوط زاگرسی چه رودهای پرآبی به سمت نواحی داخلی و دریا‌های کشور جریان پیدا می‌کنند.

جلوگیری از فرسایش خاک، تولید اکسیژن، حفظ حیات گیاهی و جانوری (اکوسیستم جنگلی)، حذف آلودگی‌های هوا و گرد و غبارها، حفظ رطوبت در خاک، تولید گیاهان دارویی، و تولید چوب و سوخت از جمله منافع این جنگل‌هاست. اما همچنان که ذکر کردیم، تولید اکسیژن و هوای لطیف از مهم‌ترین تولیدات جنگل‌ها به‌شمار می‌آید. به عبارت دیگر، جنگل‌ها ریه‌های زمین هستند.

حدود یک میلیون نفر از مردمان ساکن استان‌های زاگرسی در آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، لرستان، چهارمحال و بختیاری، خوزستان، اصفهان، کهگیلویه و بویراحمد، و استان فارس زندگی‌شان به‌طور مستقیم به جنگل‌های زیبای بلوط

این جنگل‌های بسیار مفید را می‌بلعند. آفات گیاهی و موربانه را هم که به جان بلوط‌ها می‌افتند و آن‌ها را نابود می‌کنند، به فهرست طولانی عوامل نابودکننده جنگل‌های زاگرس اضافه کنید.

هر روز وسعت این جنگل‌ها کمتر می‌شود. وسعت این جنگل‌ها ۶/۱ میلیون هکتار است، اما در منبع دیگری نوشته‌اند: ۵ میلیون هکتار! به نظر می‌رسد رقم دوم درست‌تر باشد. باید فکری کرد. اگر این جنگل‌ها با این سرعت نابود شوند، از کجا هوای لطیف به ما می‌رسد تا ریه‌هایمان را تازه کند و تنفسمان ادامه یابد و زنده بمانیم؟

بد نیست اشاره کنیم که تأمین سوخت به شکل تهیه ذغال و هیزم هم از قدیم در پهنه جنگل‌های زاگرس مرسوم بوده است و مردم به‌عنوان سوختی ارزان از آن استفاده می‌کرده‌اند. اما حالا که گاز در بسیاری از این استان‌ها در دسترس است، چرا همچنان تولید ذغال و نابودی درختان زیبای بلوط ادامه دارد؟

▲ هاتف همایی

پیوند خورده است. تقریباً تمامی مردم این استان‌ها و سایر استان‌های مجاور هم به‌طور غیرمستقیم تحت تأثیر جنگل‌های زاگرس هستند.

بلای جان جنگل‌های زاگرس

آتش‌سوزی‌های عمده‌ی بلای جان درختان بلوط زاگرس است! نمی‌دانیم چرا مردم وقتی پا به جنگل می‌گذارند، دلشان می‌خواهد آتش روشن کنند! حتی وقتی نیازی به آتش برای گرم کردن خود، گرم کردن غذا و... ندارند، آتش روشن می‌کنند! بعد هم همین آتش را رها می‌کنند و می‌روند، بدون اینکه آن را خاموش کنند. گاز و نفت هم بلای دیگری است. تعجب نکنید، منابع گاز و نفت که در استان‌های زاگرسی آتش می‌گیرند و بلوط‌ها را نمی‌سوزانند، بلکه عبور لوله‌های گاز و نفت از این سرزمین‌هاست که باعث قطع ده‌ها هزار اصله درخت بلوط می‌شود. جاده‌سازی و گسترش شهرها و روستاها هم از گستره جنگل‌های بلوط کم می‌کنند و

چه باید کرد؟

ما باید قدر و ارزش جنگل‌ها را بدانیم. مراقب باشیم دیگران به آن‌ها صدمه نزنند. بذر بلوط بکاریم و درباره ارزش‌های جنگل‌ها در کلاس‌های درس با هم‌کلاسی‌هایمان صحبت کنیم. بین خودمان راه‌های حفاظت از جنگل‌ها را به بحث بگذاریم و کمک کنیم وسعت آن‌ها روی زمین، روی کوه‌های زاگرس و روی نقشه ایران در کتاب‌های جغرافیا بیشتر شود.

